

Ukrain halky has azat durmuşda ýaşamagy arzuw edip bilmezmi?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Ukrain halky has azat durmuşda ýaşamagy arzuw edip bilmezmi?

UKRAIN HALKY HAS AZAT DURMUŞDA ÝAŞAMAGY ARZUWLAP BILMEZMI?

Türk jemgyýetçiliği hemme meßelete bolşy ýaly Ukraina meßelesinde-de ikä bölündi.

ABŞ-nyň peýdasyna bolup biljek islendik zada garşı cykýan sosialist intellektuallarymyz awtomatiki ýagdaýda Putiniň tarapyny tutýar.

Putin bolsa ukrain şäherlerini bir hepdäniň içinde on ýyllyk uruşda harabalyga öwrülen Siriýanyň şäherlerinden ibaly ýerini goýmady, gaýtam sowuk ýüzi bilen kameralara seredip, ýaňsa alýan ýaly «Goňşularymza bolan erbet niýetimiz ýok» diýýär.

Rus goşuny dygysyz diýen ýaly ýonekeý ilatyň ýasaýan ýerlerini bombalaýar. 1 million 300 müň ukrainaly goňşy ýurtlara sygyndy.

Yzda galanlaram çaga-çuga diýmän ýeriň aşagyna sümülip, metro beketlerinde, jaýlaryň podwallarynda we ýerzeminlerde gün görýär.

Ukrain oba-kentlerinde rus tanklarynyň öňüne çykan ukrainaly raýatlar gahar-gazap we alaçszylk içinde «Yzyňza dolanyň, sizi islämzok, ýurдумызы basyp almaga hakyňyz ýok!» diýip gygyryşýarlar.

Polşa gitmekçi bolup, ejesi bilen otla münen on ýaşlyja ukrainaly gyzjagaz yzda galan kakasy üçin aglaýar. Ol gözünden akýan ýaşyny eli bilen sylip durka: «Kakam gahrymanlarymyza kömek etmek üçin galdy, şonuň gaýgysyny edýärin» diýyär.

Moskwanyň Gyzyl ploşadyna toplanan uruşa garşıy birtopar demonstrasiýaçynyň arasynda 85-90 ýaşly eli hasaly rus kempiri köpçüligiň daşyny gurşap duran polisiýa işgärlерiniň şefine: «Men Stalingrad gabawında boldum. Şäheri ukrainalylar bilen bile goradyk. Indi siz olary bombalaýarsyňz, bu ýalňyş» diýip gygyryýar.

Şefiň ýeke ümlemesi bilen iki ýaş polisiýa işgäri garry görgülini süyräp, polisiýanyň awtobusyna mündürýär.

«Ýok bolsun, uruş!» diýyän rus eneleri ýanlaryndaky 10-12 ýaşly çagajyklary bilen bile tussag astyna alynýar.

Hiç kimse «Мама, помоги!» diýip aglaşýan kiçijik gyzlara gaňrylybam seredenok. Yüregiňi elendirýän bu dramatiki

sahnalar biziň intellektualsyraýan gatlaklarymyzy ynjalykdan gaçyranok, gaýtam tersine, «Bularyň barsy ABŞ-nyň günäsi. ABŞ we NATO Putiniň degnasyna degdi. Yogsam ol gowy adam» diýen ýaly pikiri öñe sürýärler.

Hiç kimse ABŞ-nyň arkasyny tutanok. Günbataryň jiltlere sygmajak günäsi we birnäçe meßeledé alyp baran ikiýüzli syýasaty Putiniň ýonekeý ilatyň depesinden bomba ýagdyrýan gözü ganly ganhordygy hakykatyny üýtgedenok.

- **Eýsem, Putiniň özi Ukraine meselesinde näme diýýär?**

Taryhda Ukraine diýen döwletiň bolmandygyny, şeýle-de bu ýurduň Russiyanyň bir bölegidigini öñe sürýär.

Olam az bolýan ýaly, Ukrainanyň Prezidenti Wladimir Zelenskiniň aslynyň jöhitdigine garamazdan, bu ýurduň hökümetine neonasistik hökümet diýip baha berýär.

Siz, heý, asly jöhit neonasist gördüñizmi ýa eşitdiñizmi?

Akly-huşy ýerinde bolan adam özünü gülkünç ýagdaýa düşürjek şular ýaly açık ýalany sözlärmi?

Akly-huşy ýerinde bolsa diýmegimiň özüne ýetik sebäbi bar: Eger bir ýurduň prezidenti pishologiyasy düzüw we näme edýändigini bilyän biri bolsa, öz ministrlerini 30-40 metrlik stolyň aňry ujynda oturdyp, özi bir ujunda oturyp gürleşermi?

Sosialist intellektuallarymyzny öñe sürýän pikirine gelsek, olar «Zelenskiý MRU-nyň adamy», «Oligarhlaryň adamy» diýýärler.

Bolup biler. Zelenskiý artistlik edip ýören ýerinden ýeke saýlawda halkyň agramly böleginiň sesini alyp häkimiyete gelen biri. Ýagny ol döwlet agdarlyşygyny gurnap gelmedi.

Häzirki Ukraine demokratiýa we adam hukuklary boýunça bar bolan ähli kemçiliklerine garamazdan azatlyklar babatda Putiniň Russiyasından kän gowy ýurt.

• **Eýsem, Ukraina we Zelenskiý näme isleýär?**

NATO girmek we ÝB-niň hataryna goşulmak isleýär.

Başgaça aýdanda, has azat, has gönençli ýurt bolasy gelýär.
Munuň nämesi ýalňyş?

Bu zatlar elli ýyl bări Ýewropanyň gapysyny garawullaýan
Türkiýäniň isleýän zady dälmi näme?

Çepçilerimiz Türkiýäniň Ýewropa we Günbatar dünýäsi bilen
bitewileşmegini isläp, goldap, şol zatlary isleýän Zelenskä we
ukrain halkyna nämüçin garşy çykýar?

Mundan altmyş ýyl öň biz Türkiye bolup NATO-nyň düzümine
nämüçin girdik? Sowet we rus howpy sebäpli dälmi?

NATO girilmese, belki-de, segseninji ýyllarda ýa-da ondanam öň
ruslaryň nyşanasy Owganystanyň ýerine Türkiye bolup
bilmezmidি?

Ikinji jahan ursundan soň Gündogar Ýewropa ýurtlaryny ýekänme-
ýekän kim basyp aldy? Altmyşynjy ýyllarda sowet tanklary
Praga, Warşawa ýa-da Budapeşte parad geçirmek üçin girdimi?

Hiç kimse Zelenskiý hökümetiniň süýtden çykan ak çemçe
däldigini ýa-da Günbataryň ikiýüzli ülňüsigidini inkär edenok.

Emma wyždanymyz diri bolsa, şu açık hakykaty görmäge
borçludyrıys:

Has köp demokratiýa, adam hukulkaryny we ykdysady ösüş isleýän
ýurt güýcli we diýdimzor super güýç tarapyndan
jezalandyrılyar.

Bar tutaryklary-da şu: Sen menden aýrylsaň, maňa howp
bolarsyň.

ÝB-ne we NATO giren Rumyniýa, Slowakiýa, Çehiýa, Polşa,
Wengeriýa ýa-da Pribaltika ýurtlarynyň haýsy biri soňky otuz
ýylda Orsyýete howp abandyrdы?

Jogap: Hiç biri.

Putiniň esasy gorkýan zady – Gündogar Ýewropa ýerleşdirilen
amerikan raketalary däl-de, Russiýanyň çäklerine çenli ýaýylan
demokratiýa, adam hukulkary we azatlyklar.

Özbaşdak, demokrat we ösen Ukraina, Rumyniýa ýa-da Polşa rus
halkyny-da şol zatlary islemäge höweslendirip biljekdigi üçin
Orsyýete howp döredýär.

Bular ýaly oýanyşlar Putiniň diktatorçylykly häkimiyetiniň soňy diýmek.

Biziň intellektuallarymyz Ukrainanyň okkupasiýasyna tutaryk hökmünde Russiýanyň bu ýurduň ýerasty baýlyklaryna bolan işdäsini ýa-da Moskwanyň gaz artykmaçlygy arkaly Ýewropany özüne hasam mätäç ýagdaýa getirmek we gazyň bahasynyň gymmatlamagyndan ummasyz peýda görmekdigini öňe sürüärler.

Russiýanyň gözü diňe ýerasty baýlyklarda bolsa, Ukrainadan on esse köp baý ýataklara eýe goňsusy Gazagystany basyp alardy, özem muny şeýdende hiç hili goh-galmagalám bolmazdy.

Hiç bir Günbatar ýurdy «Nämüçin Gazagystany basyp aldyň?» diýip Orsyýetden soramazdy, ýatlaryna-da bolmazdy.

Şeýle-de edil hazır gaz geçirijilerini ýalan ruslar däl, Günbatar.

Nemesler Russiýadan «Demirgazyk akym -2» gaz geçirijisiniň üstünden has amatly baha gaz alyp biljekdigine garamazdan kansler Sols düýbünden tersine hereket edip, gaz geçirijiniň gurluşygyny goýbolsun etdi.

Uruş Ýewropanyň ruslara bolan gaz garaşlylygynyň boljakdygyna has ir düşünmegine getirdi we dessine alternatiw energiýa gözleglerine başladylar.

Gazyň bahasynyň gymmatlamagy ruslara gysga aralykda peýda getirse-de, orta we uzak aralykda gaza öñküsi ýaly zerurlyk bolmajakdygy üçin utulan ýene ruslar bolar.

Galyberse-de, nemesler 2030-njy ýyla çenli ähli awtoulag serişdelerini elektrik togy bilen işletmegini meýilleşdirýärler.

Çepçi intellektuallarymyz uruşy «NATO we ABŞ meçew berdi, ukrainalylar oýnaldy» diýýärler.

Beýle diýmeginiň özi ukrain halkynyň akyl-paýhasyny we mantygyny ýaňsylamakdyr.

• **Ukrainanyň halky we döwleti 2008-nji ýylда Gürjüstan tejribesini ýatdan çykaryp bilermi?**

Ýa bolmasa, 2014-nji ýylda Krymy anneksirläp, yzyndanam Donbas oblastyny hiç zat bolmadyk ýaly basyp alan Russiýa garşy hiç zat etmedik Günbataryň doly uruş tursa we okkupasiýa wagtynda özlerini goramajagyny 44 millionlyk Ukrainada hiç kim pikir edip bilmezmi?

Uzak aralykdan, Türkiye ýaly ýerden biziň köpbilmiş çepçilerimiziň gören howpuny ukrainalylar görüp bilmezmi?

Nämüçin ukrain halkynyň has köp demokratiýa, adam hukuklary, azatlyk we ykdysady bolçulyk üçin hemme zady göz öňüne tutandygyny, nähili gymmada düşse-de Russiýanyň kölegesinden çymak isleýändigini pikir edenoklar?

Ýa bolmasa bu hak-hukuklara we artykmaçlyklara diñe belli bir topara degişlimi? Başgalar özleri üçin has gowy zatlary arzuwlamaga haky ýokmy?

Günbataryň nähilidigi ýa-da däldigi ortada. Emma hemme zadyň aşagyndan Günbataryň barmagyny gözlemegiň geregi barmy?

Şu ýylyň başynda Gazagystanda tolgunşyklar başlanda-da munuň arkasynda ABŞ-dyr Ýewropa bileleşiginiň bardygy aýdyldy.

Men bolsa öwran-öwran hadysalaryň arkasynda hiç kimsäniň ýokdugyny, diñe parahorlykdan, korrupsiýadan we işsizlikden bizar-peteňi çykan gazak halkynyň janyndan doýup köçelere dökülendigini aýtdym.

Meniň tutarygym şudy: Eger wakalaryň aňyrsynda biri bolsa, tolgunşyklar bular ýaly pytraňny, düzgün-tertipsiz we bimaksat bolmazdy.

Çykyşlaryň (Russiýadaky oppozisioner lider Nawalnyý ýaly) ýakasy ady-familiýasy belli lideri bolardy we bu at Günbataryň

habar beriş serişdelerinde ýyldyz bolardy.
Bularyň hiç biri ýokdy. Çykyşlaryň zorlukly basyp ýatyrylmagy
bilen wakalar ýatyşdy we Gazagystan ýatdan çykdy.
Şindi geldik Ukraina. Bu gezegem ýene öñki ýaly komplimasiýa
teoriýalary ortada.
Bir gezekligem bolsa, kelläñizi komplimasiýa teoriýalaryndan
galdyryp, adamlaryň has bagtly, has azat durmuş üçin aýaga
galyp biljekdigini, munuň üçin ölümligem bolsa islendik
howdan gaýtmajakdygyny pikir edip bileñzokmy?

Esedulla OGUZ,
Türkiýeli türkmen žurnalisti.

08.03.2022 ý. Publisistika